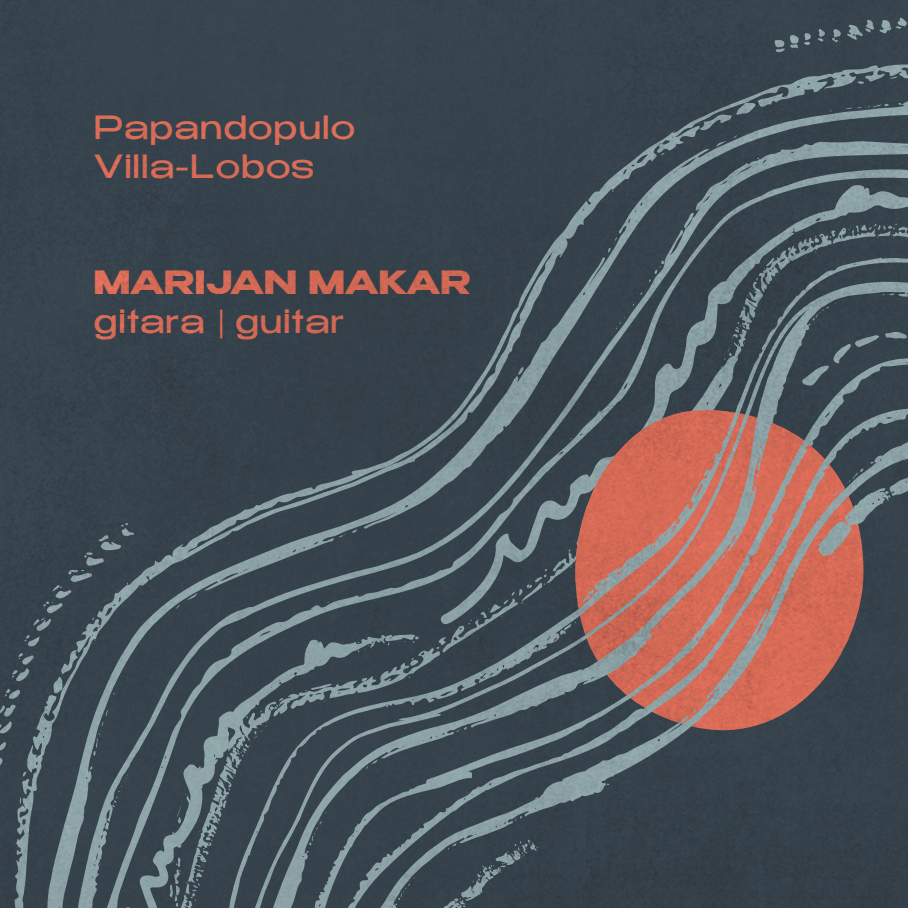

Papandopulo
Villa-Lobos

MARIJAN MAKAR
gitara | guitar

MARIJAN MAKAR

gitara | guitar

BORIS PAPANDOPULO:

Tri igre za gitaru | *Three Dances for guitar*

1. Allegretto vivace 03:35
2. Moderato 04:26
3. Allegro comodo 03:21

HEITOR VILLA-LOBOS:

Pet preludija | *Five Preludes*

4. Preludij br. 1 u e-molu | *Prelude No. 1 in E minor* 05:03
5. Preludij br. 2 u E-duru | *Prelude No. 2 in E major* 03:03
6. Preludij br. 3 u a-molu | *Prelude No. 3 in A minor* 05:45
7. Preludij br. 4 u e-molu | *Prelude No. 4 in E minor* 03:48
8. Preludij br. 5 u D-duru | *Prelude No. 5 in D major* 03:40

HEITOR VILLA-LOBOS:

Popularna brazilska suita | *Brazilian popular suite*

9. Mazurka-chôro	03:12
10. Schottish-chôro	03:32
11. Valsa-chôro	03:57
12. Gavota-chôro	05:10
13. Chôrinho	04:03

BORIS PAPANDOPULO:

Kvartet za gitaru, violinu, violu i violončelo

Quartet for guitar, violin, viola and cello

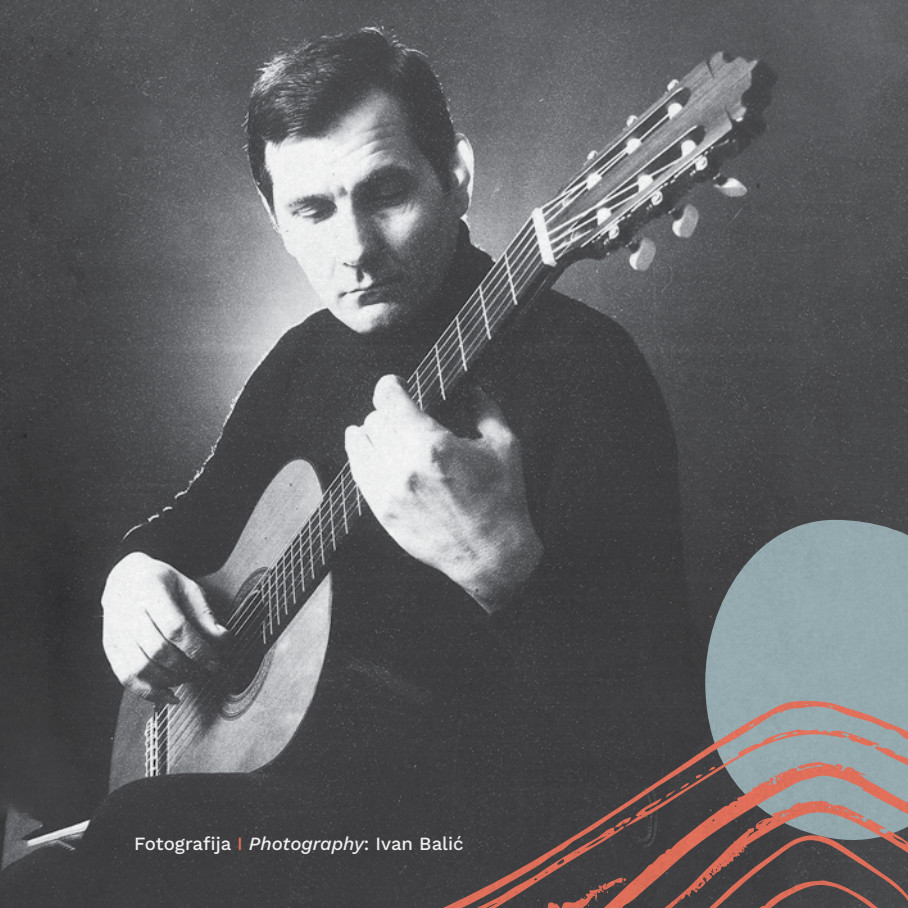
14. Balada <i>Ballad</i>	04:52
15. Meditacija <i>Meditation</i>	07:00
16. Tarantela <i>Tarantella</i>	03:43

Ernö Sebestyén, violina | *violin*

Stefano Passaggio, viola

Jörg Baumann, violončelo | *cello*

UKUPNO TRAJANJE / TOTAL TIME: 69:07

Fotografija | Photography: Ivan Balić

SRETAN ROĐENDAN MAESTRO!

Svoje druženje i prijateljevanje s hrvatskim skladateljskim klasikom Borisom Papandopulom moj je poštovani stariji kolega i prijatelj, Marijan Makar, iskoristio na najbolji mogući način – potaknuvši skladanje čak četiriju skladbi, iznimno vrijednih doprinosa repertoaru gitare. Na tome mu zahvaljujem u svoje ime i u ime mnogih gitarista! Posebno mi je drago da objavljivanje ovih snimaka, nastalih prije gotovo pola stoljeća, uveličava godinu u kojoj Marijan Makar slavi svoj 90. rođendan. Sretno, dragi Braco!

HAPPY BIRTHDAY, MAESTRO!

My respected senior colleague and friend Marijan Makar used his friendship with the distinguished Croatian composer Boris Papandopulo in the best possible way, by encouraging the writing of four compositions, which are valuable contributions to the guitar repertoire. I thank him for that on my behalf and on behalf of many guitarists! I'm especially glad that the publication of these recordings, made almost half a century ago, magnifies the year in which Marijan Makar celebrates his 90th birthday. All the best, dear Braco!

Darko Petrinjak

U suvremenom svijetu glazbe malo je glazbenika koji se mogu nazvati renesansnim tipovima, što znači da svojom aktivnošću pokrivaju mnoga glazbena i glazbi pridružena područja. Takvim sveobuhvatnim interesima često je temelj u kvalitetnom obrazovanju, koje podupire istinska strast prema glazbenom izrazu. U hrvatskoj glazbi malo je takvih primjera, ali ih ima, i njihovi se tragovi i utjecaji osjećaju na mnogim i raznolikim glazbenim područjima.

Jedan je od takvih umjetnika i **Marijan Makar** (Zagreb, 7. veljače 1933.). Prva asocijacija vezana uz njegovo ime jest gitara, glazbalo kojim se, u razmacima, bavio čitav život. Međutim, Makarov umjetnički višedesetljetni aktivni vijek nije tako jednostavan, iako se sastav ovog njegovog obljetničkog diskografskog izdanja ne opire tvrdnji o usmjerenosti životnog izbora. Ovo je izdanje dvoznačno vrijedno: s jedne je strane izvor i potvrda nekih presudnih biografskih činjenica, a s druge pokazuje visinu i rafiniranost umjetničkih spoznaja koje je Makar pretočio u umjetničke interpretacije. On je multiinstrumentalist: osim gitare svira tamburu, mandolinu, kontrabas, sopile, gajde, lijericu, klavir i možda još poneko nespomenuto glazbalo. Ta raznovrsnost zacijelo mu je pomogla pri njegovanju odnosa prema emisiji zvuka. Tonska ljepota značajka je Makarovih interpretacija: finoća susreta prsta sa žicom kao da je unaprijed odredila kakvoću tona koji će biti posljedicom toga susreta. Topao, zaobljen i plemenit ton te lakoća svirke podjednako su prisutni i u tehnički kompleksnijim situacijama kao i u kantilenama i dotjeranosti pojedinih karakterističnih motiva. Makar svira na glazbalu koje je sagradio Paulino Bernabe, priznat među gitaristima kao vodeći majstor na svijetu, pa možda i to igra određenu ulogu u emisiji tona.

To se podjednako čuje u skladbama **Heitora Villa-Lobosa** (Rio de Janeiro, 5. ožujka 1887. – Rio de Janeiro, 17. studenoga 1959.), kao i u onima **Borisa Papandopula** (Honnef na Rajni, 25. veljače 1906. – Zagreb, 16. listopada 1991.), a oba su autora na svojevrsan način utkani u Makarov životopis. Prema njegovu svjedočenju u razgovoru s Darkom Petrinjakom (Vidi: *Gitara*, br. 13, 2011., str. 1 – 10.), prva skladba za gitaru koju je kao dječak čuo u roditeljskoj kući bio je jedan od preludija Villa-Lobosa.

Mnogo godina kasnije, u siječnju 1976., svih **Pet preludija** čut će se na prvom Makarovu gitarističkom recitalu u Hrvatskome glazbenom zavodu. Mnogo snažnije i izrazitije bile su veze s **Borisom Papandopulom**. Dugogodišnje blisko i intenzivno prijateljstvo rezultiralo je s više vrijednih otisaka Marijana Makara u majstorovoj umjetničkoj ostavštini. Prvi se put umjetnička suradnja dogodila u prosincu 1973., kada je na skladateljev zahtjev Makar svirao dionicu lutnje na praizvedbi *Istarskih fresaka iz Berma, triptihona za mješoviti zbor i veliki simfonijski orkestar*. Sljedeća važna godina jest 1974. Još od početka šezdesetih godina Makar je član Zabavnog orkestra Radio Zagreba i za ljetnih mjeseci svira u Opatiji, na terasi hotela *Kvarner*, a sudjeluje i na festivalu *Melodije Istre i Kvarnera*, koji je od Papandopula zatražio da napiše nešto za Festival. Znajući Makarove sposobnosti aranžiranja, Papandopulo ga je zamolio da mu aranžira skladbu *Ja san čakavac*, što je ovaj uspješno učinio, i za taj je aranžman nagrađen nagradom žirija, *Zlatni mikrofon*. Godinu dana kasnije, 1975., Papandopulo piše za Makara i posvećuje mu ***Tri igre za gitaru***, kako bi ih ovaj mogao praizvesti na svom recitalu 20. siječnja iduće godine. Papandopulo 1975. živi u Opatiji i “odrađuje” drugi

mandat direktora Opere u Rijeci. Istra je blizu i puna je glazbenih izazova skladatelju koji neprestano sluša zvukove sredine u kojoj živi. I to se *slušanje* čuje u ove tri pomalo ludički zaigrane minijature, savršenih proporcija i motivičkog rada. Makar se prisjeća praižvedbe: “Na praižvedbi nisam doslovno svirao taj tekst, no Borisu su se sviđale te male izmjene, pa sam ih uključio u moju verziju koju je on, zajedno s mojim prstometima, poslao na tiskanje u Gerig...(…) Naravno, konzultirao sam ga. Osim toga, ja sam to u Opatiji uglavnom vježbal kod njega. Rekao mi je da napravim sve kaj osjećam, kaj hoću... da uredim kako ja to doživljavam na svom instrumentu.” (Vidi: *Gitara*, br. 13, 2011., str. 7-8.). Sugovornik u citiranom razgovoru jest prof. Darko Petrinjak, koji je, dakako, uočio sve Makarove intervencije: “Artikulacije, trajanja nota, legata lijevom rukom – to su područja, između ostalih, na kojima si u tiskanom izdanju kao i na radijskoj snimci ostavio nemali trag. (...) Dosta si se razigrao i s akcentima. U istoj temi neki put imaš akcent na dobu, neki put na sinkopi. Znači, igraš se?” A istrijanski je glas progovorio više nekim specifičnim intervalskim pomacima nego kakvim prepoznatljivim citatom, no to i jest istinski Papandopulov način osluškivanja i usvajanja zvuka sredine. Samo godinu dana kasnije, u studenome 1976., Papandopulo dovršava partituru *Osorskog rekvijema*, koji će biti praižveden na Osorskim glazbenim večerima idućeg ljeta. U neuobičajeno i zanimljivo koncipiran instrumentalni sastav uvrstio je i električnu gitaru, koju će na praižvedbi svirati Marijan Makar. Opet će proteći godina dana. U listopadu 1977. majstor dovršava trostavačni ***Kvartet za gitaru, violinu, violu i violončelo***, potaknut najavljenim gostovanjem uglednog Berlinskog trija (u sastavu Ernő Sebestyén, violina, Stefano

Passaggio, viola, Jörg Baumann, violončelo), predviđenog da se nađe na programu njihova gostovanja u Zagrebu. Gudačkom korpusu skladatelj je pridružio gitaru. Izvrsno poznavajući mogućnosti i karakteristike pojedinoga glazbala, Papandopulo se odlučio staviti gitaru u poziciju solističkoga glazbala tako da gitara nikada nije zagušena intenzitetom gudačkoga trija. Česte izmjene po načelu solo – tutti čine glazbeni protok pokretljivim i dinamičnim. “Trostavačna forma čitave skladbe donekle slijedi tradicionalni koncept u kojemu formalno jasan i energičan početni i završni stavak zaokružuju središnji stavak sporijeg tempa i improvizacijskoga karaktera.” Djelo je praizvedeno 6. ožujka 1978. i istodobno snimljeno za trajnu snimku. Nažalost, snimka je izgubljena, kao i svi podaci o njoj. Stjecajem sretnih okolnosti prof. Petrinjak presnimio je snimku te izvedbe na kasetu, pa je tako ta magistralna izvedba sačuvana i uvrštena na ovo diskografsko izdanje. Prijateljstvo Papandopulo – Makar iznjedrilo je još dvije skladbe. 1978. posvetio mu je *Dodekafonsku studiju* koju je praizveo Darko Petrinjak 7. svibnja 2007. u Dubrovniku, a 1981. napisao je za Makara i Cynthiju Hansell-Bakić *Četiri bosanske narodne* (tu su skladbu praizveli Ivana Rukavina i Tvrtko Sarić 24. listopada 2018. u Gospiću). Tako je jedno duboko i iskreno dugogodišnje prijateljstvo utisnulo važne tragove ne samo u hrvatsku literaturu za gitaru nego i u hrvatsku glazbu 20. stoljeća u cjelini.

Glazbena ostavština brazilskoga skladatelja **Heitora Villa-Lobosa** broji gotovo dvije tisuće djela u velikoj mjeri nadahnutih nacionalnim glazbenim idiomom. U tome golemu opusu gitara ima istaknuto mjesto. Melodijska invencija skladatelja, potpomognuta ishodištima i nadahnućem u nacionalnom folklornom idiomu, čini njegovu glazbu

iznimno privlačnom za slušanje, uvlači slušatelja u svoju čaroliju, osobito ako je interpret spreman sudjelovati u toj magiji stvaranja tonske ljepote – a u tome je Marijan Makar pravi majstor. Stoga se Villa-Lobosevih **Pet preludija** iz 1940. godine i **Popularna brazilska suita** (*Suite populaire brésilienne*)¹ iz 1908. – 1912., koju je revidirao 1928., a potom 1947./'48. godine, vjerojatno nakon putovanja u Europu i mnogo novih spoznaja i glazbenih iskustava koja je tamo stekao, skladno priključuju Makarovu umjetničkom konceptu u kojem je ljepota tona jedna od najvažnijih sastavnica glazbene interpretacije. Na kraju – treba se upitati o životu Marijana Makara i o tome je li tako buran život iznjedrio toliko lijepe glazbe ili je takav život upravo otvorio svijet glazbe na osobito osjetljiv način? U svakom slučaju, vrijedno je svake pozornosti i poštovanja.

Erika Krpan

¹ Iako je jedno od značenja riječi „populaire“ *popularna*, prioritentno značenje u ovom kontekstu je *narodna*.

Dragom Braci Milerom

za njegovu novu "harmonu" ---

Opštija, 8. XI. 1875 -

Braco

Braco Papandopulo

= TRI IERE =

za gitaru - Solo

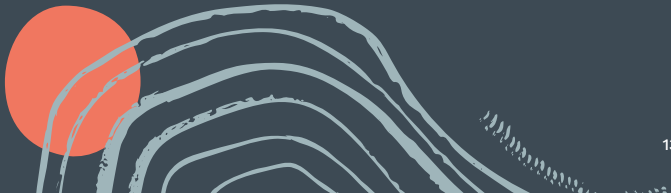
= 11. Opštija, početkom novembra 1875 =

MARIJAN MAKAR

Odrastao je u obitelji graditelja gitara, što je utjecalo na njegovo kasnije životno usmjerenje. Kao samouki gitarist prolazio je kroz različite oblike glazbenog naukovanja i djelatnosti (Dječje carstvo, 1940., Umjetnička škola ustaške mladeži, 1941. – 1944.), da bi se nakon Drugog svjetskog rata uključio u mandolinističko-gitarističke orkestre KUD-ova *Otokar Keršovani*, *Ognjen Prica*, *Vinko Jedut* i *Željezničar*. U gimnaziji se počinje baviti tamburicom. Početkom studija muzičkog odgoja na Pedagoškoj akademiji sluša predmet tambure kod prof. S. Jankovića i stječe stručna znanja. 1951. postaje članom Folklornog ansambla *Joža Vlahović*, gdje uz tambure proučava i svira ostala tradicijska glazbala. 1953. pozvan je u Zbor narodnih plesova i pjesama Hrvatske (danas *Lado*), gdje povremeno djeluje od 1953. do 1959. kao svirač i klavirski korepetitor. U tom razdoblju na terenu zapisuje brojne napjeve, kojih velik dio obrađuje za folklorne ansamble i pjevače. Istodobno studira kontrabas kod prof. M. Prosenika te kao kontrabasist 1961. postaje članom Zabavnog orkestra Radio Zagreba, u čijem sastavu djeluje kao instrumentalist, aranžer i skladatelj do umirovljenja te tijekom čitavog tog razdoblja surađuje na svim našim festivalima lakih nota, a sklada i orkestralnu glazbu za potrebe programa radija, filma i televizije. Sedamdesetih se godina ponovno intenzivno počinje baviti gitarom i koncertira u zemlji i svijetu kao solist i uz ugledne komorne i orkestralne ansamble. Zbog teške prometne nesreće prekida solističku karijeru te od 1982. do 1987. živi u Parizu. Glazbi se ponovno vraća 1988. Kao aranžer i skladatelj. Povremeno surađuje s folklornim ansamblom *Lado*, u čijem je repertoaru više od trideset njegovih glazbi za

koreografije, a njegove se skladbe izvode na manifestacijama kao što su *Festival kajkavskih popevki* u Krapini, *Pjesme Podravine i Podravlja* u Pitomači te *Zagrebfest*. Godine 1992. osniva ženski vokalni ansambl *Žetelice*, za koji obrađuje izvornu narodnu baštinu, a 1993. osniva crkveni zbor *Stepinčeva katedrala* u Ludwigsburgu, gdje djeluje kao nastavnik, umjetnički voditelj i dirigent. 1994. s pjesnikom D. Britvićem piše pučki božićni oratorij *O vreme prelubleno*, koji 1995. praizvodi s Ansamblom *Lado* u zagrebačkoj katedrali. Kao glazbeni savjetnik 1995. organizira glazbeni odjel i fonoteku na Hrvatskom katoličkom radiju, gdje je od 1997. voditelj glazbene redakcije. 1999. preuzima i mješoviti zbor HKUD-a *Prigorec*, za koji priređuje i sklada niz skladbi. Kao dirigent mješovitog zbora redovito sudjeluje na Susretima zagrebačkih glazbenih amatera i gostuje na domaćim i međunarodnim natjecanjima pjevačkih zborova.

2001. vraća se u svoje matično društvo *Joža Vlahović*, sada *Zagrebački folklori ansambl dr. Ivana Ivančana*, u kojemu i danas djeluje kao glazbeni voditelj, skladatelj, obrađivač i dirigent. Redovito sudjeluje na manifestaciji *Šokačke rapsodije* kao skladatelj, aranžer i dirigent. Član je Hrvatskog društva skladatelja, Hrvatske udruge orkestralnih umjetnika, Hrvatskog društva glazbenih umjetnika i drugih.

Nagrade (izbor): Nagrada *Franjo Ksaver Kuhač* Hrvatskog društva skladatelja (2012.); diskografska nagrada *Porin* za najbolju folklornu pjesmu, *Šest let mi je minulo* (2013.); Medalja Grada Zagreba za 60 godina autorskog stvaralaštva na temeljima tradicijske glazbe (2014.).

Skladbe: Alba; Albanska suita (s I. Ivančanom i D. Vučenikom); Aristoneta; Babinjak; Balada o blijedoj staroj dami s usnama crvenim; Balada o lijepoj dami i o gospodinu u visokom; Balada o vjernoj gospi, o pojasu nevinosti i tako; Bodeš pevec; Bu ak bu; Bum, buš, bu; Conte Ivo; Cvijeti Zuzorić; Dober večer; Dobra i zločesta Drava; Drava, 1997.; Dravske vode; Dva gavrana; Groždjenice; Gundulić; Ispod Kneževa dvora; Kapela pri Sv. Šimunu; Korčulanski stari bali, 1997.; Kutija koja pokazuje kakvo će biti vrijeme; Los caracteres; Marica; Marin Držić; Markuševčki veseli dani, suita za tamburaški orkestar i gudače; Moj Turanj, 1993.; Momačka večer, 1991.; Muzička kutija; O vreme prelubleno, oratorij, 1994.; Oj Hrvati i Hrvatice, 1989.; Onofrijeva fontana velika; Orlando; Ostajem u Karlovcu, 1987.; Plesovi i pjesme Boke Kotorske, 1989.; Plesovi otoka Hvara, 2004.; Podravski mužikaši, 2000.; Porporela; Pravi jotec, 1993.; Proljeće u samostanu; Sjeta; SlavETNONija - za klarinet i gudački kvartet; Stari plesovi otoka Brača, 2004.; Sud Gospodnji; Susedova Marica; Upute kako se gradi kula od karata; Veliko vijeće; Vilanella o Markizi; Z jaršanja bu popevka rekla; Z onkraj Drave; Zelenci; Zvonarice. (Popis je sastavljen prema ZAMP-ovoj Bazi autora.)

Diskografija (albumi): Luko Paljetak – Kako se gradi kula od karata, autor i gitara, 1979.; O vreme prelubleno, 1999.; Prigorski dan, 2003.

Fotografija | *Photography:* Matej Grgić

In the modern world of music, there are a few musicians who can be called a renaissance type, which means that their activity covers many musical and music-related areas. Such comprehensive occupations are often based on quality professional education supported by a true passion for musical expression. There are only a few of such people in Croatian music, but still – there are some, and their traces and influences are felt in many and diverse musical areas.

One of such artists is **Marijan Makar** (Zagreb, February 7, 1933). The first association linked to his name is the guitar, a musical instrument that he has played intermittently throughout his life. However, Makar's decades-long active artistic life is not so simple, even though the structure of this anniversary discographic edition doesn't resist the claim about the orientation of his life's choice. This CD is important for two reasons: on the one hand, it is the source and confirmation of some crucial biographical facts, and on the other, it shows the height and refinement of artistic knowledge that he translated into skilled interpretations. Makar is a multi-instrumentalist; in addition to the guitar, he plays the tamburica, mandolin, double bass, sopile, bagpipes, lijerica, piano and perhaps a few more we failed to mention. That variety must have helped him cultivate a special relationship with the sound emission. Tonal beauty is a feature of Makar's interpretations. The fineness of his finger's encounter with the string seems to have determined in advance the quality of the tone that will result from that concurrence. It is a warm, rounded and noble tone, and the lightness of his playing is equally present in technically more complex situations as well as in the cantilenas and while refining certain characteristic motifs. Makar

plays on a musical instrument built by Paulino Berbane, renowned among guitarists as the world leading luthier, so maybe some credit for the emission of tone should be given to this as well.

This can be heard equally in his interpretations of **Heitor Villa-Lobos** (Rio de Janeiro, March 5, 1887 – Rio de Janeiro, November 17, 1959), as well as in those of **Boris Papandopulo** (Bad Honnef, February 25, 1906 – Zagreb, October 16, 1991), and both these authors are in some way woven into Makar's biography. According to his testimony in an interview with Darko Petrinjak (See: *Gitara*, No. 13, 2011, pp. 1-10), the first guitar composition he heard as a boy was one of Villa-Lobos Preludes in his parents' house. Many years later, in January 1976, all **Five Preludes** will be heard at Makar's first guitar recital at the Croatian Music Institute.

The ties with **Boris Papandopulo** were much stronger and more pronounced. A long-term close and intense friendship resulted in Makar's considerable influence on the maestro's artistic legacy. The first professional collaboration took place in December 1973 when, at the compoer's request, Makar played the lute part at the premiere of *Istrian Frescoes of Beram, a triptych for mixed choir and large symphony orchestra*. The next important year is already that of 1974. Since the beginning of the sixties, Makar has been a member of the Radio Zagreb Big Band and played in Opatija on the "Kvarner" Hotel terrace during the summer months, and also participated in the MIK Festival (MIK = *Melodies of Istria and Kvarner*). The Festival organization commissioned Papandopulo to write something for them in 1974. Knowing Makar was a skilled musical arranger, Papandopulo asked him to make an arrangement of his composition

Ja san čakavac, which he did successfully and was awarded the Golden Microphone Jury Award for his arrangement. A year later, in 1975, Papandopulo writes the **Three Dances** for Makar and dedicates them to him, so that he could premiere them during his recital on January 20 of the following year. In 1975, Papandopulo lives in Opatija during his second term as the director of the Rijeka Opera. Istria is close and full of musical challenges for a composer who constantly listens to the sound of the environment in which he lives. And that listening can be heard in these three somewhat *comique* playful miniatures, with perfect proportions and motif work. Makar recalls the first performance thus: “At the premiere, I didn’t play that musical text literally, but Boris liked those small changes, so I included them in my version, which he, together with my finger placements, sent to be printed in Gerig... (...) Of course, I consulted him. Apart from that, I mostly practiced it at his place in Opatija. He told me to do whatever I feel, whatever I want... to arrange it how I experience it on my instrument.” (See: *Gitar*a, No. 13, 2011, pp. 7-8). The interlocutor in the quoted conversation is prof. Darko Petrinjak, who, of course, noted all of Makar’s interventions: “Articulations, note durations, *legato* in the left hand – these are areas, among others, on which you left quite a mark in the printed edition as well as on the radio recording. (...) You also played a lot with the accents. In the same theme, sometimes you put an accent on the beat, sometimes on the syncopation. In other words, you’re dancing?” And the Istrian voice spoke more through some specific interval shifts than with any recognizable quote, which is the true Papandopulo way of listening and adopting the sound of the environment. Just

one year later, in November 1976, Papandopulo completed the score of his *Osor Requiem*, which would be premiered at the Osor Musical Evenings the following summer. He incorporated an electric guitar in his unusually and interestingly conceived orchestration, and Marijan Makar played it at the premiere. In October 1977, the maestro completed the three-movement ***Quartet for guitar, violin, viola and cello***; inspired by the announced visit of the distinguished Berlin Trio (Ernö Sebestyén, violin, Stefano Passaggio, viola, Jörg Baumann, cello), scheduled to be on the program of their Zagreb recital. Papandopulo added a guitar to the string corps. Knowing very well the possibilities and characteristics of each musical instrument, Papandopulo decided to position the guitar as the lead instrument, so that the guitar is never drowned out by the string trio's intensity. Frequent alterations according to the solo – tutti principle make the musical flow mobile and dynamic. "The three-movement form of the entire composition follows a somewhat traditional concept in which a formally clear and energetic opening and closing movement round off the central, slower and more improvisational movement." This piece was premiered on March 6, 1978 and simultaneously recorded for permanent use. Unfortunately, that recording has been lost as well as all the information about it. Due to fortunate circumstances, prof. Petrinjak made a copy of that recording on cassette, so the masterful performance has been preserved and included in this album. The friendship between Papandopulo and Makar yielded two more compositions. In 1978 Papandopulo dedicated the *Dodecaphonic Study* to him, which Darko Petrinjak premiered on May 7 2007 in Dubrovnik, and in 1981 he wrote *Four Bosnian Folk Songs*

for Makar and Cynthia Hansell-Bakić (this piece was premiered by Ivana Rukavina and Tvrtko Sarić on October 24 2018 in Gospić). Thus, a deep and sincere friendship of many years deeply affected not only Croatian guitar repertoire, but also the 20th century Croatian music as a whole.

The musical legacy of the Brazilian composer **Heitor Villa-Lobos** includes almost two hundred works largely inspired by the national musical idiom. In this huge opus, the guitar holds a prominent place. The composer's melodic invention, supported by the national folklore origins and inspiration, makes his music extremely attractive to listen to, draws the listener into its magic, especially if the performer is ready to participate in the creation of enchant tonal beauty; and Marijan Makar is a true master of this. Therefore Villa-Lobos' **Five Preludes** from 1940 and the **Brazilian popular suite** (*Suite populaire brésilienne*)¹ from 1908 – 1912, which he revised in 1927, and again in 1947/48 (probably after a trip to Europe which provided new knowledge and many new musical experiences) blend harmoniously into Makar's artistic concept in which the beauty of tone is one of the most important components of musical interpretation.

¹ Although one of the meanings of the word “populaire” is *popular*, the primary meaning of the word in this context is *folk*.

In the end, one should ponder the life of Marijan Makar and ask how such a turbulent career gave birth to so much beautiful music; or we could wonder whether such a life opened up the world of music in a particularly sensitive way. In any case, it is worthy of all our attention and respect.

Erika Krpan

MARIJAN MAKAR

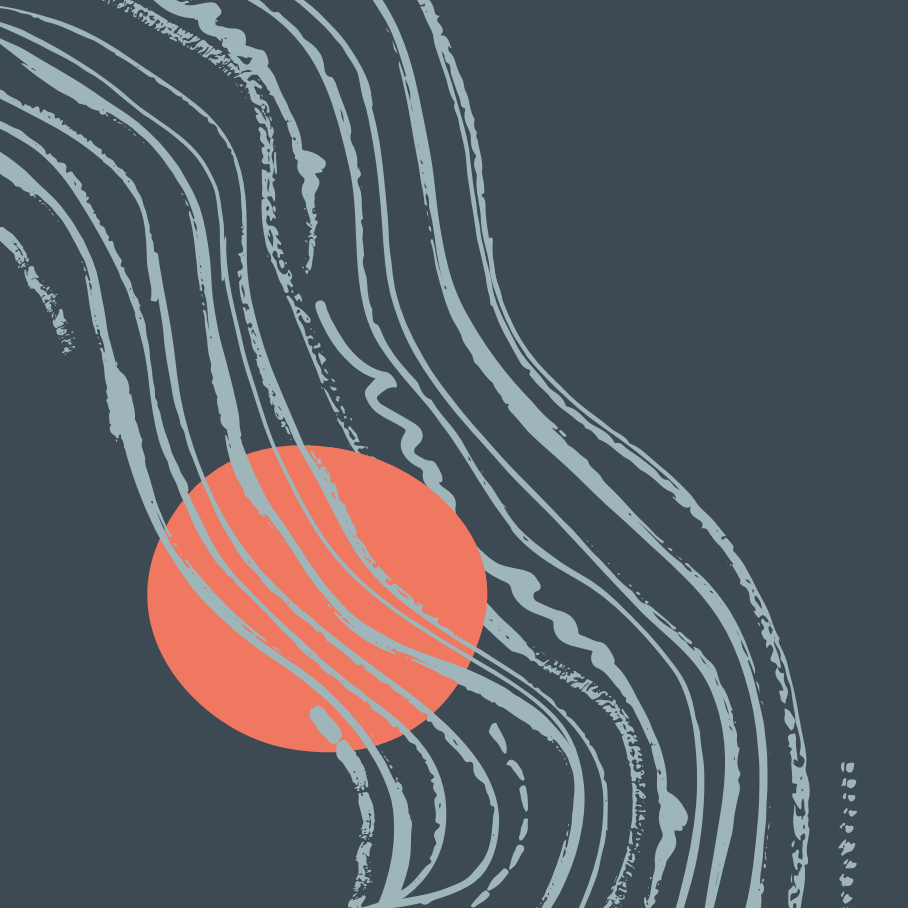
He grew up in a family of guitar makers, which influenced his later direction in life. As a self-taught guitarist, he went through various forms of musical apprenticeship and activities (children's theatre "Dječje carstvo", 1940, and Ustaše Youth Art School, 1941-44) before joining the mandolin and guitar orchestras of "Otokar Krešovani", "Ognjen Prica", "Vinko Jedut" and "Željezničar" Croatian folklore societies. He started playing the tambura in high school. At the beginning of his music educational studies at the Pedagogical Academy, he studied tambura with prof. Slavko Janković and acquired professional knowledge. In 1951 he became a member of the "Joža Vlahović" folklore ensemble, where he, in addition to tambura, studied and played other traditional instruments. In 1953, he was invited to the National Folk Dance and Song Ensemble of Croatia "Lado", where he occasionally worked from 1953 to 1959, playing different instruments and serving as their piano accompanist. During that period, he recorded numerous songs on the field, a large part of which he arranged for folklore ensembles and singers. At the same time, he studied double bass with prof. Milan Prosenika, and he became a double bassist in the Radio Zagreb Big Band in 1961, where he worked as an instrumentalist, arranger and composer until his retirement – and during that entire period he collaborated at all our popular music festivals, while also composing orchestral music for the needs of radio, film and television programs. In the 1970s, he started playing the guitar intensively again and performed in Croatia and around the world as a soloist and collaborating with distinguished chamber and orchestral ensembles. Due to a serious traffic accident, he ended his

solo career and lived in Paris from 1982 to 1987. He returned to music in 1988 as an arranger and composer. He occasionally worked with the folklore ensemble “Lado”, whose repertoire includes more than thirty of his choreography music, and his compositions have been performed at events such as the *Kajkavian Song Festival* in Krapina, *Songs from Podravina and Podravlje* in Pitomača, and *Zagrebfest*. In 1992, he founded the women’s vocal ensemble “Žetelice”, for which he made arrangements of the original folk heritage music, and in 1993, he founded the church choir “Stepinac Cathedral” in Ludwigsburg, where he worked as a teacher, artistic director and conductor. In 1994, together with the Drago Britvić, he wrote the folk Christmas oratorio *O, beautiful time*, which he premiered in 1995 with the “Lado” ensemble in the Zagreb Cathedral. As a music consultant, he organized the music department and sound library at the Croatian Catholic Radio in 1995, where he has been the head of the music production room since 1997. In 1999, he took over the folklore society “Prigorec” mixed choir, for which he arranged and composed quite a few pieces. As a conductor of a mixed choir, he regularly participated in Meetings of Zagreb Music Amateurs and was a guest at national and international choir competitions. In 2001, he returned to his original ensemble, “Joža Vlahović”, now renamed The Zagreb Folk Dance Ensemble “Dr. Ivan Ivančan”, in which he still works as a music director, composer, arranger and conductor. He regularly participates in *Šokadija’s rhapsody* as a composer, arranger and conductor. He is a member of the Croatian Composers’ Society (HDS), the Croatian Association of Orchestral and Chamber Musicians (HUOKU), Croatian Society of Musical Artists (HDGU), etc.

Awards (selection): Croatian Composers' Society's *Franjo Ksaver Kuhač* Award for lifetime achievement in music based on traditional idiom (2012); *Porin* discography award for Best Folk Song for *Šest let mi je minulo* (2013); the City of Zagreb Medal for 60 years of original creativity based on tradition music (2014).

Compositions: Alba; Albanian Suite (with Ivan Ivančan and Dragutin Vučenik); Aristoneta; Babinjak; Ballad of a Pale Old Lady with Red Lips; Ballad of a Beautiful Lady and a Gentlemen in a Top Hat; Ballad of a Faithful Lady, Chastity Belt and Other Things; Bodeš pevec; Bu ak bu; Bum, buš, bu; Conte Ivo; Cvijeti Zuzorić; Dober večer; Dobra i zločesta Drava; Drava, 1997; Dravske vode; Dva gavrana; Groždjenice; Gundulić; Ispod Kneževa dvora; Kapela pri Sv. Šimunu; Korčulanski stari bali, 1997; Kutija koja pokazuje kakvo će biti vrijeme; Los caracteros; Marica; Marin Držić, Markuševčki veseli dani, suite for tambura orchestra and strings; Moj Turanj, 1993; Momačka večer, 1991; Muzička kutija; O vreme prelubleno, oratorio, 1994; Oj Hrvati i Hrvaticе, 1989; Onofrijeva Fontana velika; Orlando; Ostajem u Karlovcu, 1987; Plesovi i pjesme Boke Kotorske, 1989; Plesovi otoka Hvara, 2004; Podravski mužikaši, 2000; Porporela; pravijotec, 1993; Proljeće u samostanu; Sjeta; SlavETNONija – for clarinet and string quartet; Stari plesovi otoka Brača, 2004; Sud Gospodnji; Susedova Marica; Upute kako se gradi kula od karata; Veliko vijeće; Vilanella o Markizi; Z Jaršanja bu popevka rekla; Z onkraj Drave; Zelenci; Zvonarice.

Discography: Luko Paljetak – Kako se gradi kula od karata, composer and guitarist, 1979; O vreme prelubleno, 1999; Prigorski dan, 2003.

SNIMLJENO | RECORDED:

Zagreb, Studio 4 Hrvatskoga radija | *Croatian Radio - Studio 4*,
2/1976. (1-3), 5/1978. (4-13). Zagreb, Studio Lisinski, 3/1978. (14-16).

TONSKI SNIMATELJI | SOUND ENGINEERS:

Radan Bosner (1-13), Matija Brkić (14-16).

GLAZBENI PRODUCENT | MUSIC

PRODUCER: Dubravko Detoni

DIGITALNO PRESNIMAVANJE | DIGITAL

OVERDUBBING: Ivan Dvoržak, Zlatko Žugčić

MASTERING: Alan Šnajder

AUTORICA TEKSTA | TEXT BY: Erika Krpan

UREDNIKA | EDITOR: Srđana Vrsalović

LEKTURA | LANGUAGE EDITING: Mirna Murati

PRIJEVOD | TRANSLATION: Mia Pleša

FOTOGRAFIJE | PHOTOGRAPHS:

Ivan Balić, Matej Grgić

LIKOVNO OBLIKOVANJE | DESIGN:

Emil Šimik, Econic d.o.o.

NAKLADNIK | PUBLISHER: Cantus d.o.o.

ZA NAKLADNIKA | FOR THE

PUBLISHER: Mirjana Matić

BROJ IZDANJA | CD NUMBER: 88924505052

Zagreb, 2023.

Izdavanje je objavljeno uz potporu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.
*The CD has been released with the support of the Ministry of Culture and Media
of the Republic of Croatia.*

CANTUS

Republika
Srpska
Ministarstvo
Kulture
i Medija
Republike
Srpske
Ministry
of Culture
and Media